

Regula honestatis moralis seu tractatus theologicus tripartitus de regula moraliter agendi

In Duos Item Libros Dividitur: In priori potissima fundamenta, & principia moderni Probabilismi intrinseca exactè, & accuratè examinata multipliciter evertuntur, & non esse verè principia, ... In posteriori verò eundem cum modernis Decretis Pontificiis multiplici argumento ... ubi multa de ultimi ...

Camargo, Ignacio de

[S.l.], 1702

Articulus IV. Prætensum Terilli principium de insufficienti legis promulgatione, in primis est apertè contra Theologos omnes, etiam contra ipsum Terillum: immò videtur esse manifestè contra ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94767](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94767)

ARTICULUS IV.

Præsumptum Terilli principium de insufficienti legis promulgatione in primis est aperte contra Theologos omnes, etiam contra ipsum Terillum: immò videtur esse manifestè contra Scripturam.

nostrum cum Recentioribus Probabilistis circa controversiam potissimam, in eounicè vertitur; utrum quando lex nobis actu proponitur, aut intimatur, per opinionem æquæ, vel magis verosimilem, quàm sit opposita; quæ favet libertati; & negat legis obligationem, sit nobis satis cognita, & intimata, ita ut nos obliget in actu secundo? Ergo si Recentiores, dum id negant, quia lex in hac hypothese satis promulgata non est, promulgationem non propriam, ac strictam, sed latam, & impropriam loquantur, hoc est particularem legis notitiam, & propositionem actualem, circulum facient planè ridiculum, & aperte principium petent. Certè eorum discursus, terminis explicatis, hunc faciet sensum: *lex in præfata hypothese non obligat ad sui observationem, quia satis nobis non est proposita: ideo verò proposita satis non est, quia satis nobis non est proposita.* Hic autem planè absurdus, ac ridiculus circulus est.

Patet igitur, sensum præsentis controversiæ, quem Terillus, & reliqui post ipsum Recentiores, vel intendunt, vel debent omnino intendere, nisi quæstionem sibi prorsus inutilem, immò verò ridiculam movere velint, procedere de promulgatione rigorosè, ac strictè accepta, quæ constituit partialiter essentiam legis, & ex cuius defectu lex deficit re ipsa, & nullam habet vim obligandi.

Quantum verò in hoc sensu assertio Recentiorum aliena sit ab omni veritatis specie, demonstrare jam aggrediamur, quandoquidem, & hoc demonstrandum à nobis sit; quod certè satis miserum est.

65. **S**ufficere profectò deberet, ut absque alio examine prorsus rejiceretur, quod omni Doctorum suffragio destitutum penitus esset. Quale nanque esse potest in re tanta principium illud adeò in Theologia novum, & inauditum, ut à Terillo primitus adinventum, neminem ante ipsum habeat Auctorem? Verùm non modò nullos, vel occultos, habet patronos, sed etiam omnes, nemine dempto, adversarios apertos sustinet, etiam primum ipsius inventorem, ut sit (quod dictu mirabile est) ingratus ab origine sua, vel propriis parentibus error.

Et in primis Doctores omnes, qui benignam sententiam respuunt, idest antiquos omnes ante Bartolomæum à Medina, & plurimos etiam post ipsum, non est opus commemorare. Quot verò sint, & quanti: scilicet non meri Summistæ, sive conscientiæ casuum Compilatores, aut Collectores, qui gregatim, ut ajunt, instar avium, & ovium alios sequentes, communem opinionem sua subscriptione confirmant, sed Theologi Scholastici, & Doctores graves, ac docti, qui rem plerumque ex professo tractaverint; quidquid in imperitum vulgus spargant vulgares quorundam fabellæ, supra summatim diximus, & suo loco fusè monstrabimus. De horum ergo mente cum in presenti dubium esse non possit, ad ipsos nostros adversarios veniamus.

Supra controvers. 4. a. 5. n. 51.

§. I.

Omnes etiam Probabilistae memoratum principium improbant.

66. **I**gitur omnes, nemine dempto, Probabilistas Recētiore prae-
fatum Terilli principium falsum
supponere, & existimare, evidenter
patet ex eo, quod omnes passim do-
ceant, ac supponant, eum, qui bo-
na fide sequitur opinionem beni-
gnam, sive libertati faventem, si
contingat esse in re falsam, peccare
materialiter, & violare re ipsa legem
Dei, quamvis violatio ista ipsi non
imputetur ad culpam, vel ad penam,
propter defectum voluntarietatis. Id
in omnium scriptis adeo est fre-
quens, & obvium, ut ulteriori pro-
batione non egeat. Immo, quod ma-
gis mirandum est, passim à Terillo
docetur, ac velut exploratum sup-
ponitur extra cōtroversiam prae-
sentem; quin etiam intra, ut statim vi-
debimus.

Atqui, si lex, quae prohibet ob-
jectum illud, non esset sufficienter
promulgata, illud opus non foret
materialiter malum, neque violatio
alicujus legis; nam lex non sufficien-
ter promulgata re vera non est lex,
nec ullam ex se habet vim obligandi,
aut reddendi objectum illicitum, ut
constans est ex his, quae prae-notavi-
mus de communi omnium sentētia,
quae non alterius magis, quam ipsius
Terilli, & Recentiorum interest,
ut falsa non sit. Opus verò nullo mo-
do prohibitum, nec impingens in
legem aliquam, non est materialiter
malum, neque imputari posset ad
culpam, quamvis fieret cum plena
cognitione, & advertentia ad omnes
circumstantias, ut est evidens apud
omnes. Igitur omnes etiam Probabi-
listae, saltem extra praesentem con-
troversiam, existimant, atque sup-
ponunt, tanquam rem prorsus cer-
tam, & nulli obnoxiam dubitationi,

falsum omnino esse legem, contra
quam datur opinio quantumcumque
probabilis, hoc ipso satis promul-
gatam non esse.

67. Rursum: omnes Doctores,
nullo dempto, tanquam indubitabile
supponunt, opinionem quamcum-
que, non solum aequè, aut minus,
verum etiam magis probabilem (in
sensu scilicet Probabilistarum), quae
negat, aliquid esse illicitum, con-
tingere absolute posse, ut sit falsa re
ipsa. Quis hoc neget? At opinio,
quae negat aliquid esse illicitum, ne-
quit esse falsa re ipsa, nisi quia existit
lex verè talis, & veram habens obli-
gandi virtutem, quae objectum talis
opinionis prohibeat, ut vel ex ipsis
terminis patet. Igitur nemo est, qui
non censeat, & ut indubitabile sup-
ponat, opinionem probabilem con-
tra legem minimè obviare promul-
gationi ipsius, neque tollere ab ipsa
veram rationem legis, adeoque ne-
que veram vim obligandi.

68. Præterea omnes similiter,
etiam Terillus ipse, passim docent,
supponuntque, ut notorium, opi-
nionem faventem libertati, si sit
aequè, aut minus probabilis (immo,
licet sit probabilior), non aequè tu-
tam esse, materialiter saltem, ac op-
positam libertati contrariam, quam
proinde semper amplecti consilium
est, & laudabilius, moraliter, ac per
se loquendo. Hæc verò forent evi-
denter falsa, si verum esset Terilli
principium, ut statim apparet con-
sideranti, immò simpliciter con-
cipienti.

69. Ulterius hæc assertio, opi-
nio affirmans, hoc licitum esse, sive
nulla lege prohibitum, probabilis, &
tuta est, sed probabilis quoque, aut
etiam probabilior, opinio negans, non
modò vera est apud modernos Pro-
babilistas, sed etiam frequentissima
locutio, & à Terillo ipso ex profes-
so universaliter propugnata, passim-
que velut certa supposita. At si prin-
cipium hoc de insufficienti legis pro-
mulgatione, quod Terillus intrudit,

ve-

Verum esset, prædicta assertio foret evidenter falsa, & omni destituta fundamento. Est igitur manifestè falsum ex mente omnium Probabilistarum, & in primis Terilli ipsius.

Minor, quæ sola negari posset, innegabilis prorsus est; nam opinio, quæ negat, aliquid esse licitum ex vi alicujus legis sufficienter non promulgatæ, est evidenter falsa juxta omnes, adeoque nullo modo probabilis in sensu, quo loquuntur Auctores. Audi Terillum ipsum: *Ridiculum* (inquit) *esset, si supposita negatione sufficientis promulgationis de lege, adhuc ipsius obligatio quæreretur.* Ecce non solum opinari absolutè, aut affirmare obligationem legis, cujus defectus promulgationis supponitur; sed, vel de illa quærere, aut dubitare, ridiculum censet Terillus. Atqui, si verum est ejusdem Terilli principium, quoties supponitur opinio probabilis negans legis obligationem, supponitur defectus promulgationis ejusdem legis, nam ex illa suppositione nulla est lex sufficienter promulgata, quæ objectum illud reddat illicitum, nec alia tunc existit in Deo, quàm lex consequens, & reflexa, quæ Deus illud opus approbat, aut permittit, ut Terillus affirmat, & nititur probare, præsertim illa q. 43. 2. p. de Regu. mo. ergo opinio, quæ negat esse licitum, seu (quod in idem recidit) opinio affirmans legis obligationem, est evidenter falsa, immò verò ridicula, si verum est Terilli principium.

At assertio, quæ ponit opinionem ridiculam, aut evidenter falsam vel ut probabilem, aut probabiliorem opinione contraria verè probabili, est evidenter falsa, ut Terillus non inficiabitur: talis igitur esset assertio illa, si Terilli principium verum esset. Sed assertionem illam Probabilistæ omnes cum eodem Terillo mordicè tenent, atque tuentur, ut evidenter veram, quippè quæ, vel involvit benignam ipsam Recentiorum sententiam, vel cum ea omninò

connectitur. Patet igitur, omnes extra controversiam præsentem censere, atque supponere (& ante omnes Terillum ipsum) tanquam omninò certum, ac exploratum, falsum esse principium de insufficietis legis promulgatione, quod Terillus sibi non constans, dura tamen coactus necessitate, intrudere modò conatur.

§. II:

Refelluntur Terilli solutiones.

70. **I**D, ut clariùs appareat, quàm sit necessarium Terillo visum, sit novum istud principium suum ad benignam sententiam propugnandam, quantique illud sustinere constiterit, videamus, quid respondeat ad alia quædam argumenta similia, petita ex his communibus Theologorum assertis, quæ ipse sibi objicit ex P. Michaeli de Elizalde.

Respondet ergo in primis, quòd si ex assertionem sua legitimè inferatur, nullam dari re ipsa in eo eventu violationem divinæ legis, ne materiale quidem, neque esse laudabilius, aut de consilio saltem, sequi partem tutiorem; nihil propterea inferri contra sententiæ suæ veritatem, neque est, cur ipse de ejusmodi sequelis sit sollicitus, aut illis immoretur repellendis.

71. En igitur Terillus, ut suam assertionem illibatam sustineat, nihili planè ducit ab omnibus Doctoribus, etiam Probabilistis, immò, & à se ipso deficere, admittendo, aut nihil curando, quod ex illa sequatur infallibiliter doctrina, cujus falsitatem, ut compertam, & evidentem passim Doctores omnes, etiam moderni ipsi Probabilistæ, & docent, & supponunt, & sæpè sæpiùs Terillus ipse. Quid plura? Non hic diutiùs cum Terillo contendam. Habeat sibi profectò principium suum, tanti comparatum, dummodo contra ipsum ultrò nobis relinquat certam, & inconcussam Doctorum

om-

Terill. 1. p.
de Regu.
mo. q. 35. n.
38.

Terill. 2. p.
de Regu.
mo. q. 43. a
nu 38.

omnium auctoritatem, qua pro nunc satis contenti sumus.

72. Neque nos mover instantia, quam producit, in eventu, quo aliquis ageret contra legem invincibiliter ignoratam; procedit enim ex confusione, & æquivocatione terminorum. Porro invincibilis ignorantia legis non tollit ejus promulgationem strictè talem, de qua nunc loquimur: quapropter in eventu illo re ipsa, & materialiter lex violaretur, ut omnes supponunt, & docent (quin, & Terillus ipse sibi repugnans, cujus verba mox afferemus): unde argumentum potius contra ipsum Terillum efficaciter retorquetur.

Terill. ibi.
n. 40.

73. Verùm ecce Terillus melius secum recogitans, poenitentiam agit statim, & repetit pretium solum. Respondet ergo iterum negando prædictas sequelas: quia toties, inquit, datur materialis legis transgressio, quoties re ipsa ponitur objectum veritum à legislatore per legem sufficienter promulgatam determinatæ parti communitatis, quamvis illa, nec mihi, nec parti longè maximæ sit promulgata, seu legitimè notificata. Inutilem profectò poenitentiam, quæ plura peccata multiplicat! Sanè responsio ista multipliciter sibi non constat, sed plurima involvit absurda.

74. In primis jam supponit absolute in hypothefi assumpta legem, quæ sufficienter sit promulgata, & quæ ex se habeat vim obligandi, etiam eos, quibus contendit, satis promulgatam non esse. Id verò aperte implicatorium esse, manifestè constat ex dictis: & ut nò esset, prorsus Terillinum principium destruit, totumque à fundamentis Probabilismi mirabile ædificium labefactat.

75. Deinde supponit apertè, promulgationem legis fieri posse pro una tantum parte communitatis, & non pro omnibus illius personis, quas legislator intendit obligare; quod est apertissimè falsum, immò, & ex ipsis

terminis implicatorium, ut patet ex conceptu promulgationis simpliciter, & strictè talis. Porro voluntas legislatoris non est completa in ratione legis, neque ex se habet vim ullam obligandi quemquam, donec sit sufficienter promulgata communitati pro omnibus illis personis, quas legislator intendit obligare, ut est communis Doctorem sensus: ergo velle obligare personas aliquas, pro quibus lex non est communitati promulgata, perinde est, ac velle lege obligare eos, ad quos lex ipsa non extenditur, quod in ipsis terminis implicat.

76. Denique per hanc solutionem manifestè Terillus destruit idem ipsum, quod adstruit. Nam, si personæ illæ, quæ legem non noverunt, possunt illam violare materialiter: ergo lex, etiam respectu illarum, est verè, ac propriè lex, & habet veram vim obligandi, quod unicè Terillus negabat. Sequelam verò per se ipsam patentem affatim etiam supra monstravimus.

Frustra ergo Terillus sub caligine vocum latere nititur, promulgationis terminos passim confundens, ubi distinguere maxime oporteret; nam, quòd ad presens attinet, sufficit nobis, quòd negare non valeat si utilitatem aliquam capere velit ex prætenso suo principio, ipsum procedere de promulgatione strictè, ac simpliciter tali, qua nempe deficiente, lex quoad substantiam suam, & re ipsa deficiat. Hoc autem semel posito, Doctores omnes, etiam Probabilistas, immò, & se ipsum, contra se habet, ut clarè demonstratum relinquimus.

§. III.

Nec D. Thomæ auctoritas, nec alterius cujusquam Terillo suffragatur.

77. **N**E verò ea, quæ ab auctoritate pro se Terillus supra ad-

adducebat, hujus nostrae doctrinae veritati repugnare quisquam existimet, ostendamus hic breviter (quod facillimum est), nec D. Thomam, nec alium quemquam Terilli assertioni favere.

Quid enim si Doctor Angelicus asseret, Superioris, vel praeceptum, vel legem, neminem obligare posse (scilicet in actu secundo), nisi applicetur ipsi per scientiam, aut notitiam ejusdem, vel praecepti, vel legis, aut nisi culpam suam subditus careat tali notitia; quod in illo articulo docet? Quis unquam hanc doctrinam vertit in dubium? Aut quid illa ad principium de insufficienti legis promulgatione? Sanè mens D. Thomae de re ista interprete non eget, ut patebit inferius.

78. Quid item quod per Epikem casus aliquis excipiendus sit, quando prudenter existimatur, voluntatem legislatoris ad eum casum non se extendisse, quamvis id verba sonare videantur, quod omnes communiter docent? Quid hoc cum legis non promulgatione? Aut quis doctrinam istam desumit ex eo principio, quod lex in eo eventu satis promulgata non sit?

79. Quod verò spectat ad Doctorem Eximium, certum in primis est, ipsum in primo loco locutum fuisse in sensu multò magis restricto, & diverso à Terilli sensu, ut patet ex verbis ipsius, quibus varios casus recenset, in quibus potest de lege dubitari. *Primò (inquit) quia simpliciter dubitatur de tota lege quoad exercitium, id est, an lata sit, nec ne?* Et tunc quidem affirmat, quod, si rationaliter dubitetur, lex non sit sufficienter promulgata. Hujusmodi autem assertio (de cujus veritate non hic disputo) longè diversa est à Terilli assertionem.

Præterea, neque tunc promulgationem legis strictè accipit, sed latè pro applicatione, & privata notitia ipsius. Pater hoc manifestè ex his, quæ subjungit ibidem: *Secundò*

(ait), *quamvis constet, legem esse latam, dubitari potest de sensu ejus: & in hoc casu docet, quod, si fieri potest, ad Superiorem recurrendum sit.* Ergo censet apertè, quod dubium rationabile in his casibus non impedit strictam promulgationem legis, alias non nisi falsò, & absurdè, doceret recurrendum ad Superiorem; nam legem sufficienter non promulgatam neminem unquam obligare posse, certum, ac notum omnibus est.

In secundo autem loco evidentius adhuc apparet, ipsum promulgationem, improprie usurpavisse, pro ipsa scilicet propositione, & particulari notitia, qua singulis lex applicatur, ut ejus verba clarè significant. Videatur ipse Doctor Eximius li. 3. de legibus c. 16. à nu. 3. ubi promulgationem strictè acceptam, & quæ constituit essentiam legis, distinguit à divulgatione, sive legis propositione per notitiam particularem, quæ latè, ac minùs propriè solet promulgatio appellari, & non constituit legis essentiam, sed ipsam præsupponit adæquatè jam constitutam, ut ipse, tum ibidem, tum etiam alibi, tanquam certum docet, ac probat, ex communi Doctorum sensu.

80. Demum quisquis voluerit mentem Mag. Suarii circa licitum usum moralium opinionum, per se ipsum plenè, ac planè cognoscere, tantum precor, ut legat attentè, atque sincerè totum cap. 8. lib. 6. de legibus, & quàm fuerit aliena à benigno, quem vocant, Probabilismo (quidquid docuerit alibi, quod non diffitear, non tam ex proprio suo, quàm ex alieno sensu, jam tunc in scholis frequenti) ita facilè, ac clarè deprehendet, ut nisi spontè velit, dubitare non possit. Circa questionem autem, de qua modò differimus, neque si velit, poterit vel dubitare. Sed de mente tanti Doctoris ex professò in 2. par. Nihil ergo præsidii Terillus invenit in Eximio Doctore.

Videndus omnino P. Sua. li. 6. de leg. c. 8.

P. Sua. ubi sup.

store pro suo singulari principio. Ergo neminem habet suffragatorem, sed omnes omnino contrarios.

§. I V.

Videtur insuper idem principium doctrine sacre manifestè adversari.

Deut. 17.

81. **V**erum, quod pluris faciendum est, videtur etiam clarè Deum ipsum habere contrarium. Nam, ut præteream modò innumera Scripturæ testimonia, quibus sententia nostra suaderetur, & quibus manifestè principium Terilli repugnat, Moyses nomine Dei sic ad Hebræum populum loquitur, *Si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem, & sanguinem, causam, & causam, lepram, & lepram: & iudicium intra portas tuas videris verba variari: surge, & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus. Veniesque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad iudicem, qui fuerit eo tempore: quæresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicii veritatem. Et facies quodcumque dixerint, qui præsumt loco, quem elegerit Dominus & docuerint te juxta legem ejus: sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, neque ad sinistram.*

D. Tho. 1.
2. q. 105. a.
2. ad 7.

82. Hoc testimonium Doctor Angelicus cum objecisset sibi ad probandum, præcepta legis Mosaicæ non fuisse convenienter tradita, ut argumentum solvat, hæc advertit: *Dupliciter aliquid potest esse ambiguum. Uno modo apud simplices, & ad hoc dubium tollendum mandatur Deut. 16. ut iudices, & magistri constituerentur per singulas tribus. Alio modo contingit aliquid esse dubium, etiam apud peritos. Idco ad hoc dubium tollendum constituit lex ut omnes recurrebant ad locum principalem à Deo electum, &c.*

83. En ergo Deus in Scriptura sua à D. Thoma exposita ex com-

muni interpretum mente (est enim sensus planus, & facilis) in conflictu opinionum, ac iudiciorum hominum non vulgarium, sed magistrorum, ac peritorum, adeoque in dubiis de sensu legis valde prudentibus, & rationabilibus, præcipit, adhuc veritatem inquirere, propriumque legis sensum investigare. Igitur evidenter supponit, legem, nihil obstantibus ejusmodi opinionibus, ac dubiis, habere adhuc vim obligandi, atque adeò ex illis non argui, quòd non sit sufficienter promulgata; aliàs fatendum erit, Deum iussisse, aliquid prorsus stultum, & impossibile, quod blasphemia foret asserere. Quid Terillus ad hæc adeò per se, patentia, directèque contraria, & sententiæ benignæ, & capitali principio ejus? Ubi est nunc lex divina consequens, & reflexa, legis antecedentis, atque directæ relaxativa? Ubi præsumptio illa manifestissima, si voluisset, id expressisset, quæ pro divinis legibus maximè locum habet?

Apparet enim verò, principium hoc Terilli de insufficienti legis promulgatione, quod Recentiores invenire conantur, & cui totam imponunt Probabilismi molem, habere pro se quidem post Terilli adventum, Terillum unum, & ne integrum quidem, cum oppositum sæpius teneat, ac doceat; contra se verò Deum, & homines contrarium nimis clarè docentes.

ARTICULUS V.

Ex Summorum Pontificum Decretis, quibus varii morales articuli damnantur, falsitas Terillini principii multipliciter demonstratur.

84. **J**am à ratione sic argumentor primò. Vel aliquæ ex moralibus opinionibus à Summis Pontificibus damnatis, antequàm damnarentur, erant verè probabiles, vel secus? Hoc secundum Terillum quandoque insinuare videtur, cautè qui-